

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ
ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ»**

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Το πρόβλημα της λογοκλοπής έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις στην Ελλάδα λόγω της προκλητικής ατιμωρησίας της — μέσω της έλλειψης επαρκούς νομικής πρόνοιας γι' αυτήν, μέσω της κατάχρησης του ενίοτε ανεπαρκώς σαφούς ορισμού της σε κανονισμούς, μέσω της συστηματικής συγκάλυψης, μέσω της αδιαφορίας. Πολύ πριν την τρέχουσα δημοσιότητα σκιών λογοκλοπής στο διδακτορικό πολιτικού προσώπου, το καλοκαίρι του 2020, διαπιστώθηκε κρούσμα κειμένου-προϊόντος λογοκλοπής ως θέμα στις Πανελλαδικές Εξετάσεις, παρόμοια ερωτήματα προέκυψαν το 2020 ακόμη και σχετικά με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης, ο χώρος της δημοσιογραφίας αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα, ενώ τα πανεπιστημιακά ιδρύματα μαστίζονται από γιγαντιαίο πρόβλημα λογοκλοπής σε όλα τα επίπεδά τους, έως και τις διδακτορικές διατριβές και όλες τις καθηγητικές βαθμίδες. Και όλα αυτά, ως προς τα ΑΕΙ, παρά τις διαβεβαιώσεις του τέως Υφυπουργού Παιδείας κ. Διγαλάκη σύμφωνα με τις οποίες «έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα για την τήρηση της ακαδημαϊκής δεοντολογίας στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ισχύουν και εφαρμόζονται πιστά οι σχετικές διατάξεις και οι πρόνοιές τους» (13.07.2020)¹, δήλωση που έλαβε χώρα μόλις 11 ημέρες πριν την αποκάλυψη της εφημερίδας «Καθημερινή» (24.07.2020) σχετικά με *«ασφυκτικές πιέσεις και απειλές από πανεπιστημιακούς και πολιτικούς υπέρ ενός υποψηφίου για μία θέση καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ... [με] μεγάλο αριθμό αναμφισβήτητων λογοκλοπών»*.² Τα γεγονότα αποδεικνύουν ότι η ανάγκη ουσιαστικής νομοθετικής επίλυσης του προβλήματος είναι πιο επίκαιρη από ποτέ, περιγράφοντας τις *πραγματικές* διαστάσεις της «ανομίας» στα πανεπιστήμια και της συνακόλουθης «απαξίωσής τους».

Η μόνη πρόβλεψη για λογοκλοπή στο νομικό μας πλαίσιο συνίσταται στη δυνατότητα να εγερθούν αξιώσεις ή αιτήματα προστασίας του παθόντος σχετικά με ζητήματα

¹ <https://www.minedu.gov.gr/news/45756-13-07-20-v-digalakis-lamvanontai-ola-ta-anagkaia-metra-gia-tyxon-fainomena-logoklopis-sta-panepistimia>

² <https://www.kathimerini.gr/1089160/article/epikairothta/ellada/pieseis-kai-apeiles-gia-thn-epilogh-panepistimiakoy>

πνευματικής ιδιοκτησίας και συναφών δικαιωμάτων από τον θιγέντα/τη θιγείσα ή τον/την δικαιούχο (ν. 2121/1993), γεγονός το οποίο —όπως βλέπουμε στην πράξη— δεν διευθετεί αποτελεσματικά το ζήτημα σε όλες τις προεκτάσεις, και δη στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό χώρο. Οι εσωτερικοί κανονισμοί οργανισμών και ιδρυμάτων για το ζήτημα δεν υποστηρίζονται επαρκώς από το νομικό έρεισμα που θα απέτρεπε αποτελεσματικά τη συγκάλυψη ή την αδιαφορία. Η νομική ασάφεια περί λογοκλοπής (πέραν των πνευματικών δικαιωμάτων του/της άμεσα θιγέντος/θιγείσας) αποτελεί κατά το μάλλον ή ήττον διεθνές φαινόμενο, με όλα τα προβλήματα που φυσικώς ανακύπτουν, κάτι το οποίο δεν αποτελεί επιχείρημα ενάντια στην αποσαφήνιση και θεραπεία της.

Στις 26 Ιουνίου 2020 δόθηκε στη δημοσιότητα ανοιχτή επιστολή 32 περιοδικών, ιδρυμάτων και λογοτεχνικών ενώσεων που θέτουν το ζήτημα της λογοκλοπής στην Ελλάδα με αφορμή πρόσφατα γεγονότα. Ο ακαδημαϊκός χώρος πάσχει βαρέως από τη μάστιγα της εξαπάτησης που συνιστά η λογοκλοπή. Χωρίς πιο εξειδικευμένη νομοθετική πρωτοβουλία για τη νομική μέριμνα περί λογοκλοπής, αυτά τα περιστατικά απλώς θα επαναλαμβάνονται χωρίς διέξοδο.

Ενδεικτικά, στη Γερμανία ανώνυμες, και ακολούθως επιβεβαιωμένες, καταγγελίες λογοκλοπής οδήγησαν σειρά κορυφαίων πολιτικών προσώπων σε αυτονόητη παραίτηση από τα αξιώματά τους (π.χ. οι υπουργοί Karl-Theodor zu Guttenberg, Annette Schavan, και πολλοί άλλοι), με αυτονόητη επίσης την αφαίρεση του διδακτορικού τους τίτλου.

Η λογοκλοπή είναι απάτη, όχι «κουσούρι» — είτε αναφερόμαστε στον ακαδημαϊκό χώρο, είτε στον δημοσιογραφικό, είτε στον κόσμο των γραμμάτων. Πέραν του ζητήματος πνευματικών δικαιωμάτων, το οποίο είναι ένα διμερές ζήτημα θιγέντος/θιγείσας και λογοκλόπου, η λογοκλοπή φέρει σήμερα ηθική μόνο απαξία, ή εσωτερικές κυρώσεις οριζόμενες από εσωτερικούς κανονισμούς ιδρυμάτων, όταν και εάν ενεργοποιηθούν οι αντίστοιχες ρήτρες όπου αυτές υπάρχουν. Δεν υπάρχει νομική πρόνοια πέραν των δικαιωμάτων του/της άμεσα θιγέντος/θιγείσας (ν. 2121/1993), τη διαδικασία για τα οποία πρέπει να κινήσει ο ίδιος (ο οποίος ενδέχεται, φυσικά, να είναι επί παραδείγματι αλλόγλωσσος συγγραφέας του εξωτερικού και να έχει άλλες προτεραιότητες από το να κυνηγά τους εν Ελλάδι λογοκλόπους του). Ελλείπει δηλαδή (α) ο νομικός ορισμός της λογοκλοπής ανεξάρτητα από το αποκλειστικά διμερές ζήτημα προσβολής πνευματικών δικαιωμάτων, (β) η δυνατότητα θεσμικής εξέτασης τεκμηριωμένων καταγγελιών από οποιονδήποτε διαθέτει ευρέως νοούμενο έννομο συμφέρον και όχι μόνο από τον/την άμεσα θιγέντα/θιγείσα, και (γ) η ρητή πρόνοια ενάντια στον προσπορισμό δημόσιας

περιουσίας επί τη βάσει τίτλων ή επιτευγμάτων τα οποία αποτελούν προϊόν λογοκλοπής, κάτι το οποίο ορίζεται με την εδώ προσθήκη ως ποινικό αδίκημα. Η προτεινόμενη προσθήκη κινείται, λοιπόν, στην κατεύθυνση της πάταξης της όντως «ανομίας» και στην αναίρεση της εμπεδωμένης «απαξίωσης», του πανεπιστημιακού χώρου αλλά και άλλων.

Η παρούσα Πρόταση Νόμου στηρίζεται σε τρεις άξονες:

- (1) τον νομικό ορισμό της λογοκλοπής με βάση τη διεθνή εμπειρία,
- (2) τη θεσμοθέτηση του αρμοδίου οργάνου για την εξέταση καταγγελιών,
- (3) τη ρητή πρόνοια για την περίπτωση κατά την οποία έχουν αποκτηθεί οικονομικά οφέλη από το δημόσιο ταμείο επί τη βάσει ιδιοτήτων ή έργων τα οποία απορρέουν από λογοκλοπική δραστηριότητα, ούτως ώστε η περίπτωση να εμπίπτει στο Άρθρο 386 του Ποινικού Κώδικα περί απάτης.

Οι πρόνοιες που εισάγει δεν αντιβαίνουν στο αυτοδιοίκητο θεσμών όπως τα ΑΕΙ, καθ' ότι δεν εμπλέκονται σε ζητήματα δικής τους αρμοδιότητας αλλά σχετίζονται με ζητήματα του Ποινικού Κώδικα (βλ. τελευταίο άρθρο).

(Για νομικούς και πρακτικούς λόγους, η αυτο-λογοκλοπή (self-plagiarism, auto-plagiarism, Selbstplagiat), δηλαδή η παρουσίαση παλαιότερης πνευματικής παραγωγής του ίδιου προσώπου ως νέα, ή ως μέρος νέας παραγωγής, δεν εμπίπτει στα προτεινόμενα και δεν καλύπτεται από την προτεινόμενη νομοθετική πρόνοια, παρά την ηθική, ακαδημαϊκή, λογοτεχνική και δημοσιογραφική απαξία που φέρει: η αρμοδιότητα για την αυτο-λογοκλοπή συνεχίζει να επαφίεται αποκλειστικά στους εσωτερικούς κανονισμούς ιδρυμάτων και ενώσεων και στις συναφείς κυρώσεις που προβλέπονται εκεί.)

Αθήνα, 21/03/2022

ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

Γιάννης Βαρουφάκης

Μαρία Απατζίδη

A handwritten signature in black ink, consisting of several vertical strokes and a horizontal line at the bottom.

Κρίτων Αρσένης

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'K' followed by a horizontal line.

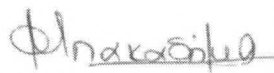
Κλέων Γρηγοριάδης

A handwritten signature in black ink, with a large 'K' and a long horizontal line extending to the right.

Γεώργιος Λογιάδης

A handwritten signature in black ink, with a large 'G' and a long horizontal line extending to the right.

Φωτεινή Μπακαδήμα

A handwritten signature in black ink, with the name 'Φωτεινή Μπακαδήμα' written in a cursive style.

Σοφία Σακοράφα

A handwritten signature in black ink, with a large 'S' and a long horizontal line extending to the right.